

**Inkomens en inkomensverdeling
op basis van Belgische
enquêtegegevens: 1985-2007**

Jeroen Horemans
Olivier Pintelon
Pieter Vandenbroucke

Augustus 2011

B E R I C H T E N

CENTRUM VOOR SOCIAAL BELEID HERMAN DELEECK
UNIVERSITEIT ANTWERPEN - Stadscampus

<http://www.centrumvoorsociaalbeleid.be>

D/2011/6104/02

Inhoud

Inleiding	1
1. Methode	2
2. Globale trends inkomensongelijkheid en inkomensarmoede.....	5
3. Evolutie van de lonen en de loonongelijkheid	10
4. Evolutie van de uitkeringen	14
5. Samenvatting en besluit	16
Bibliografie	17
Bijlagen.....	18

Inleiding

Het Centrum voor sociaal beleid Herman Deleeck heeft een rijke traditie in het publiceren van zogenaamde ‘sociale indicatoren’. Verschillende CSB-publicaties gingen in het verleden in op de globale trends inzake het niveau en de spreiding van de welvaart in België, met bijzondere aandacht voor armoede (Deleeck e.a., 1980, 1986, 1991; Cantillon e.a., 1994, 1999, 2003). Om twee redenen lijkt het ons een goed idee om de evolutie van de inkomensongelijkheid in kaart te brengen voor een meer recente periode.¹ Enerzijds is er in de internationale literatuur een hernieuwde aandacht voor de evolutie van de ongelijkheid in de Westerse wereld. De OESO-publicatie ‘Growing Unequal. Income Distribution and Poverty in OECD Countries’ (2008) vestigde immers via ‘gestileerde tijdsreeksen’ de aandacht op een vrij algemene stijging van de ongelijkheid in de meeste OESO-landen sinds het midden van de jaren ’70. De timing en omvang van deze evolutie verschilt echter van land tot land. Daarnaast berichtte de binnenlandse pers recent ook over de evolutie van de Belgische inkomensongelijkheid. De berichtgeving spreekt elkaar echter soms tegen. Gebaseerd op OESO-gegevens concludeerde De Tijd op 4 mei 2011 dat ‘België ontsnapt aan opmars ongelijkheid’. De Morgen stelde echter op 8 april 2010 vast dat de ‘inkomenskloof steeds groter wordt’. Een deel van de verklaring voor deze tegenstrijdige berichtgeving kan gevonden worden in het feit dat men vertrekt vanuit verschillende databronnen. Het tweede artikel verwijst immers naar de evolutie van de fiscale statistieken, waar we inderdaad een sterke stijging van de ongelijkheid zien tussen 1990 en 2007.² In andere gevallen, waaronder de OESO-statistieken, wordt de aandacht gevestigd op de evolutie van de ongelijkheid door gebruik te maken van inkomensenquêtes. Gegeven de inconsistente tijdsreeksen en het niet in rekening brengen van betrouwbaarheidsintervallen, geeft dat soms een troebel beeld. In dit bericht plaatsen we statistieken op basis van inkomensenquêtes naast elkaar en proberen we, voor zover de gegevens dit toelaten, een uitspraak te doen over de evolutie van de inkomensongelijkheid en -armoede. De hoofddoelstelling ligt in het beschrijven van langetermijntrends, diepgaande analyses over de oorzaken van deze trends vallen buiten het bestek van deze bijdrage.

Cijfers op basis van huishoudsurveys hebben belangrijke voordelen ten opzichte van fiscale data. Enerzijds geven enquêtes een beter zicht op de reële, sociologische huishoudsamenstelling. Daarnaast zijn fiscale gegevens niet altijd longitudinaal vergelijkbaar door wijzigingen in de belastingswetgeving. Toch moeten er ook voor de interpretatie van dit CSB-bericht enkele belangrijke kanttekeningen worden gemaakt. Allereerst vormt de bevraging van inkomsten uit vermogens een probleem. Vaak hebben enquêtes hierbij te kampen met een aanzienlijke onderrapportering (zie Meulemans & Marannes, 1993). In die zin kan de inkomensongelijkheid worden onderschat. Vervolgens beschikken we niet over een consistente tijdsreeks. De gegevens die we hier zullen presenteren, zijn afkomstig uit drie verschillende enquêtes: het Sociaal Economisch Panel (SEP) met vier meetmomenten tussen 1985 en 1997, het European Community Household Panel (ECHP) dat jaarlijks georganiseerd werd tussen 1994 tot 2001 en ten slotte wordt de Statistics on Income and Living Conditions (SILC) (gegevens jaarlijks beschikbaar van 2004 tot en met 2008). Het design en de methode van inkomensbevraging verschilt naargelang de enquête. Om die reden moeten we voorzichtig zijn met het interpreteren van de resultaten over de jaren heen en zullen we ons vooral toeleggen op het bekijken van evoluties binnen één enquête. Ten slotte moeten we ook vermelden dat dit CSB-bericht niet zal handelen over de zogenaamde ‘topinkomens’. Gegevens uit huishoudenquêtes zijn hiervoor ontoereikend, aangezien het aantal personen met

¹ We beschouwen hier de periode van 1985 tot 2007.

² De gini-coëfficiënt na belasting neemt tussen 1990 en 2007 toe van 0,246 tot 0,312. Deze gegevens zijn vrij beschikbaar op de website van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie.

een dergelijk topinkomen vaak heel gering is en daardoor nauwelijks in de steekproeven is vertegenwoordigd. In de literatuur worden topinkomens eerder bestudeerd door gebruik te maken van fiscale statistieken (zie Leigh, 2009).

In het vervolg van dit bericht buigen we ons eerst over de gebruikte methode, waarna een globaal beeld wordt geschetst over de evolutie van de inkomensongelijkheid en de (relatieve) inkomensarmoede in België. Vervolgens gaan we dieper in op de hoogte en verdeling van twee belangrijke bronnen van inkomsten voor gezinnen: de inkomsten uit arbeid en de vervangingsinkomens. In de conclusie vatten we ten slotte kort de belangrijke bevindingen samen.

1. Methode

Om te komen tot gestileerde feiten over inkomensongelijkheid en inkomensarmoede wordt er in dit CSB-bericht gebruik gemaakt van drie verschillende enquêtes. De oudste gegevens zijn afkomstig van het SEP (Sociaal Economisch Panel). Het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck was hierbij een pionier. Voor het eerst werd op systematische wijze de inkomensverdeling in België (Vlaanderen) in kaart gebracht. Gegevens zijn voorhanden voor de inkomensjaren 1976, 1985, 1988, 1992 en 1997. De gegevens voor het jaar 1976 worden buiten beschouwing gelaten aangezien deze enkel over Vlaanderen handelen. Daarenboven heeft het SEP sinds 1985 een panelkarakter: huishoudens die in 1985 werden bevestigd, zijn opnieuw geselecteerd in 1988, 1992 en 1997. Op die manier zijn we beter in staat om veranderingen op het individuele niveau te detecteren. Elke SEP-golf is een gestratificeerde tweetrapssteekproef op basis van het bevolkingsregister. In 1992 en 1997 werd de panelsteekproef aangevuld met een bijtrekking, die eveneens werd getrokken op basis van het bevolkingsregister. Daarnaast moeten we ook wijzen op de specifieke manier van inkomensbevestiging. In de SEP-enquêtes wordt het inkomen bevestigd op maandelijks basis. Arbeidspremies, vakantiegeld en inkomens uit roerend vermogen worden niet opgenomen in de vergelijking, aangezien deze gegevens niet beschikbaar zijn of niet beschikbaar zijn voor alle inkomensjaren.

De volgende enquête waar gebruik van wordt gemaakt is het ECHP (European Community Household Panel). Het ECHP moet gezien worden in het licht van een groeiende nood aan comparatieve Europese inkomensdata en is een initiatief van het Europees statistisch bureau Eurostat. Voorheen werden nationale inkomensstatistieken afkomstig van nationale enquêtes 'ex-post' geharmoniseerd. In 1994 werd de eerste ECHP-enquête gelanceerd in 12 Europese lidstaten. In deze analyse wordt gebruik gemaakt van de bevestigingsjaren 1994 tot 2001.³ De Belgische ECHP-data zijn een geharmoniseerde versie van de Panel Studie van Belgische Huishoudens (PSBH). De PSBH is een representatieve panelstudie bij private huishoudens in België. Sinds 1994 werden deze gegevens geïntegreerd in het ECHP. De gehanteerde steekproef is een tweetrapssteekproef, waarbij eerst gemeenten worden getrokken en vervolgens huishoudens. In tegenstelling tot het SEP worden inkomens hier bevestigd op jaarbasis (telkens werd gepolst naar de inkomsten uit het voorbije jaar). Daarnaast bevatten de inkomensstatistieken nu ook extra premies zoals vakantiegeld en eindejaarspremie.

³ Voor de juiste interpretatie van dit CSB-bericht, is het van belang om te wijzen op het verschil tussen bevestigingsjaren en inkomensjaren. Het bevestigingsjaar slaat op het jaar waarin de enquête van de respondent werd afgenomen. Voor het SEP is deze identiek aan het inkomensjaar. Voor de ECHP en de SILC zijn beide wel verschillend, aangezien respondenten bevestigd worden over hun inkomen uit het voorbije jaar.

De meest recente enquête is de SILC (Statistics on Income and Living Conditions). De SILC is een jaarlijkse panelstudie naar inkomens en levensomstandigheden en wordt, net als haar voorloper ECHP, gecoördineerd door Eurostat. De SILC maakt gebruik van een roterend panel: elk jaar wordt 1/3-de van de respondenten vervangen. De inkomensinformatie is, net als voor de ECHP, beschikbaar op jaarbasis. De inkomensconcepten zijn licht verschillend en werden soms verschillend bevraagd. De verschillen tussen SILC en ECHP blijven echter wel beperkt (Eurostat, 2005). Aangezien inkomens-enquêtes een tijdrovend proces ondergaan voor ze beschikbaar zijn voor onderzoek, hebben de meest recente cijfers betrekking op het inkomensjaar 2007. Tabel 1 geeft een overzicht van de verschillende inkomensconcepten die worden gehanteerd in de enquêtes.

Tabel 1. Overzicht inkomensconcepten SEP, ECHP en SILC.

	Refentieperiode	Inkomenscomponenten (beschikbaar inkomen)
SEP	Maandelijks	Arbeidsinkomsten (excl. premies), vervangingsuitkeringen, overige inkomsten (studiebeurs, alimentatie, huurtoeslag)
ECHP	Jaarlijks (voorafgaand jaar)	Arbeidsinkomsten, vervangingsuitkeringen, kapitaalinkomsten, overige inkomsten (o.a. huurinkomsten)
SILC	Jaarlijks (voorafgaand jaar)	Gelijkaardig aan ECHP, met kleine wijzigingen (neg. inkomsten zelfstandigen mogelijk, inkomens worden bruto gemeten)

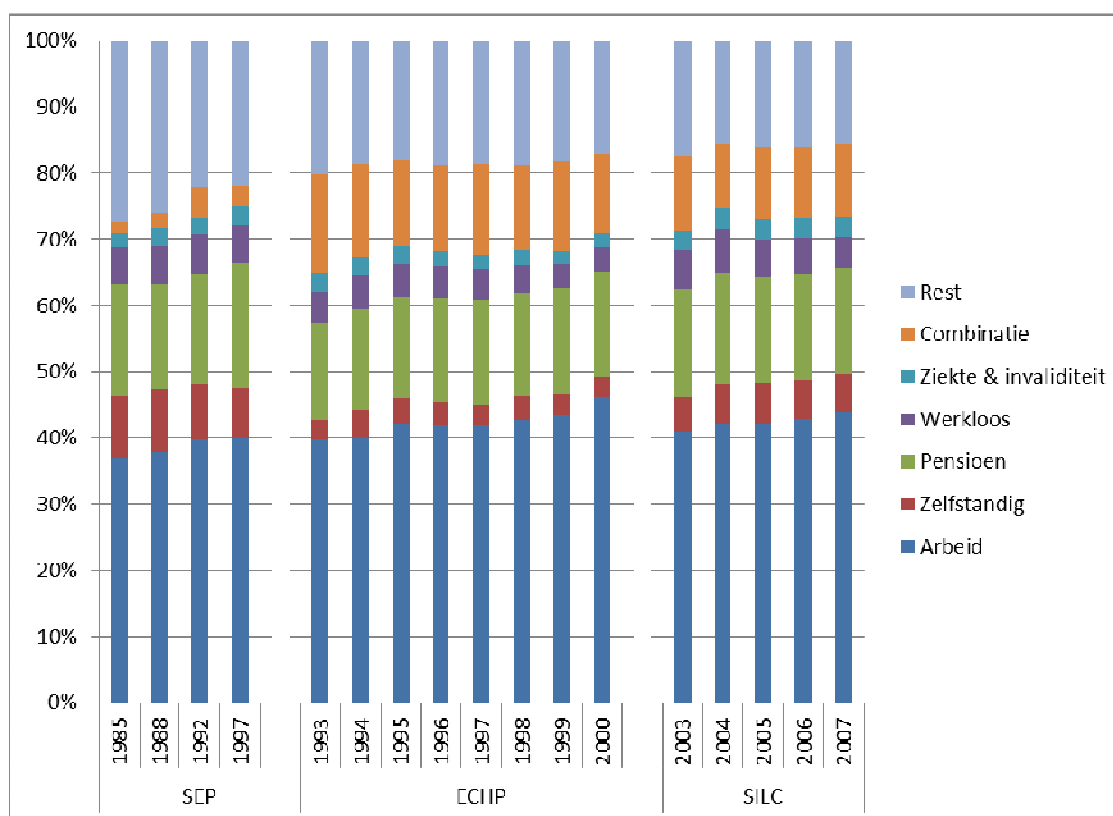
Om de evolutie van de inkomensongelijkheid en de armoede na te gaan, worden in dit CSB-bericht alle inkomens per huishouden opgeteld. Vervolgens wordt er vanuit gegaan dat alle middelen binnen één huishouden op gelijke manier worden gedeeld. Aan elk individu wordt een *equivalent inkomen* toegekend, met andere woorden elk gezinslid krijgt een gelijk deel van het huishoudinkomen. Dit equivalent inkomen wordt gecorrigeerd voor de omvang van het huishouden, waarbij elke extra volwassene een gewicht 0,5 krijgt en elk extra kind een gewicht 0,3. Daarnaast wordt de inkomensverdeling onderaan en bovenaan begrensd. Individuen met een extreem hoog of extreem laag inkomen (of extreme waarde voor hun loon of vervangingsinkomen) worden uit de analyses geweerd.⁴ Hier bestaan twee argumenten voor: enerzijds is er soms sprake van onmogelijke waarden (vooral wat de vervangingsinkomens betreft), anderzijds bemoeilijken extreme waarden (ook al zijn ze correct) de vergelijking over de jaren heen. Bijlage 1 geeft een overzicht van het aantal cases dat door deze manier van werken niet werd weerhouden. Voor alle enquêtes gaat het om een beperkt aantal cases.

Bij het presenteren van gegevens over inkomensarmoede en verdelingsmaten is het van belang om rekening te houden met de standaardfouten en betrouwbaarheidsintervallen (Goedemé, 2010). In dit CSB-bericht wordt niet gebruik gemaakt van de meest conservatieve berekeningswijze die rekening houdt met verschillende strata en het steekproefdesign, maar controleren we wel voor de clustering van individuen op huishoudniveau.

⁴ Alle individuen met een equivalent inkomen, arbeidsinkomen of vervangingsinkomen hoger dan 10 maal de mediaan of lager dan 0,1 maal de mediaan worden uit de analyse geweerd.

Dit CSB-bericht zal gegevens presenteren over globale trends inzake inkomensongelijkheid en armoede, de evolutie van de loonongelijkheid en de vervangingsinkomens. Om een beeld te krijgen van het belang van bepaalde inkomensbronnen doorheen de tijd, schetst figuur 1 het percentage van de bevolking tussen 18 en 79 jaar oud dat over een bepaalde inkomensbron beschikt. Meteen wordt het duidelijk dat het gros van de bevolking beschikt over een inkomen uit arbeid of één van de weerhouden vervangingsuitkeringen (werkloosheid, ziekte en invaliditeit of pensioenen). Wanneer gekeken wordt naar het aantal individuen met een arbeidsinkomen, zien we een gestage stijging doorheen de SEP-, de ECHP- en de SILC-golven. Het aandeel van de verschillende vervangingsinkomens blijft daarentegen relatief stabiel, uitgezonderd een lichte piek in het inkomensjaar 1992. Ook opmerkelijk is het grote verschil tussen het SEP enerzijds en de ECHP en SILC anderzijds voor wat het aantal individuen betreft dat beschikt over een combinatie van inkomensbronnen. Dat heeft waarschijnlijk te maken met de verschillende duur van de referentieperiode – maandelijks versus jaarlijks – die in de enquêtes wordt gehanteerd. Ten slotte moet er ook vermeld worden dat de restcategorie afneemt doorheen de SEP-golven. Het gaat hierbij onder meer over huisvrouwen, individuen die leven van de sociale bijstand en studenten (zonder of met een heel laag arbeidsinkomen).

Figuur 1. Evolutie aantal individuen (% bevolking 18-79 jaar) dat over een bepaalde inkomensbron beschikt, 1985-2007.

Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

2. Globale trends inkomensongelijkheid en inkomensarmoede

In tabel 2 wordt de evolutie van de belangrijkste inkomensmaten weergegeven voor de periode 1985 tot 2007. Aangezien de gegevens afkomstig zijn van drie verschillende enquêtes zal er vooral gefocust worden op de evolutie binnen één en dezelfde enquête, aangezien de interpretatie van evoluties tussen enquêtes onmogelijk is door de verschillende inkomensconcepten en bevragingmethoden.

Tabel 2. Evolutie equivalent inkomen, inkomensarmoede en –ongelijk, 1985-2007.

	Gemiddeld inkomen	% arme individuen	GINI	Theil	D9/D5	D5/D1	N
SEP							
1985	1166,72	9,75%	0,220	0,081	1,616	1,647	18261
1988	1217,44	8,91%	0,224	0,088	1,627	1,636	11069
1992	1339,27	9,70%	0,223	0,084	1,632	1,654	10697
1997	1394,59	10,95%	0,233	0,092	1,679	1,715	12184
ECHP*							
1993	1555,70	16,05%	0,281	0,138	1,781	1,939	8894
1994	1549,98	15,59%	0,272	0,130	1,736	1,914	8616
1995	1543,15	14,86%	0,262	0,122	1,710	1,880	8225
1996	1558,35	13,83%	0,268	0,127	1,731	1,849	7743
1997	1575,51	13,51%	0,265	0,122	1,773	1,825	7276
1998	1613,40	12,52%	0,273	0,141	1,693	1,786	6834
1999	1652,09	12,80%	0,271	0,136	1,748	1,778	6455
2000	1668,34	13,75%	0,259	0,120	1,770	1,766	5829
SILC*							
2003	1537,86	14,49%	0,255	0,109	1,705	1,897	12781
2004	1599,74	14,69%	0,255	0,111	1,676	1,845	12657
2005	1631,25	14,55%	0,259	0,116	1,720	1,869	14169
2006	1629,62	14,92%	0,257	0,115	1,695	1,872	15322
2007	1649,56	14,66%	0,258	0,116	1,689	1,856	14911

Noot: bedragen uitgedrukt in prijzen (euro) van 2007, N = steekproefomvang, * gebaseerd op bevragingen naar jaarinkomens herleid naar maandelijks inkomen

Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

In de verschillende enquêtes zien we allereerst een stelselmatige groei van het gemiddeld (equivalent) inkomen. In het SEP onderscheiden we een groei in het equivalent inkomen van 19,53% tussen 1985 en 1997. Doorheen de ECHP-jaren is er een groei van 7,24% (tussen 1994 en 2000), terwijl de SILC goed is voor een groei van 7,26% (tussen 2003 en 2007).⁵ De gemiddelde welvaart in België is in de beschouwde periode dus zeker toegenomen.

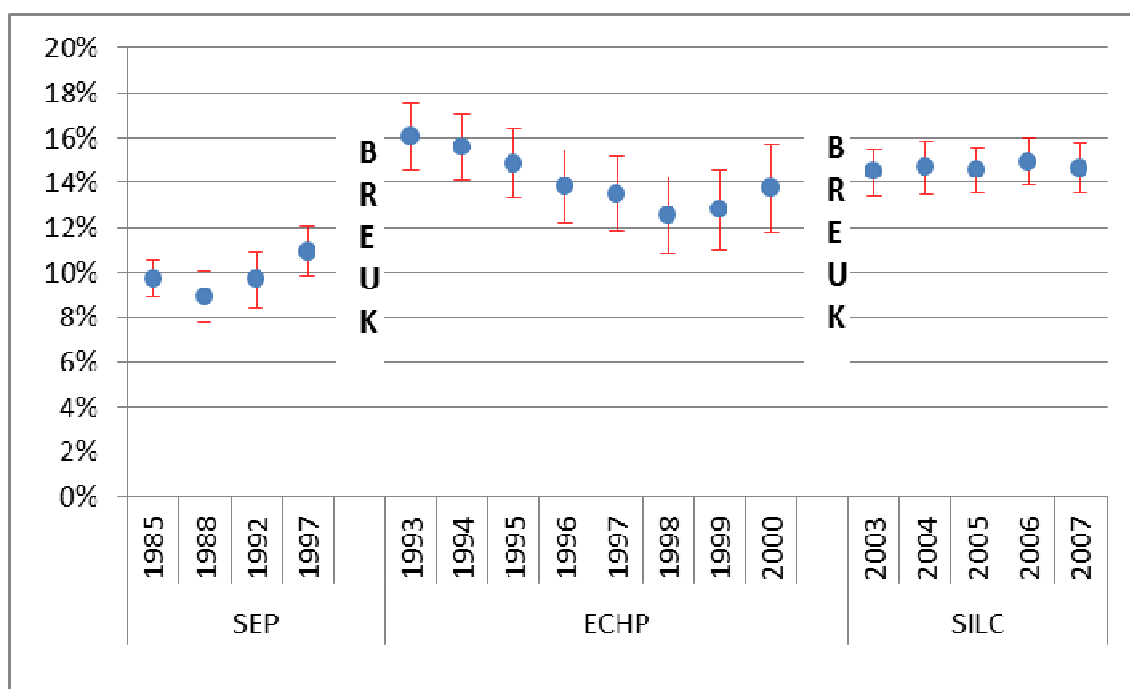
Wanneer we kijken naar de inkomensarmoede, vertellen de verschillende enquêtes een ander verhaal.⁶ In de SEP-golven zien we een licht stijgende trend voor wat de armoedecijfers betreft (tussen 1988 en 1997). De ECHP vertoont vervolgens een grillig verloop, met eerst een afname van de armoede en vervolgens een toename van de armoede. De SILC-armoedecijfers vertonen ten slotte een opvallende stabiliteit. De armoedepercentages liggen

⁵ Om deze cijfers te kunnen vergelijken, moeten we ook opmerken dat de looptijd van de enquêtes verschilt.

⁶ Een individu wordt hier als arm beschouwd wanneer zijn equivalent inkomen lager ligt dan 60% van het mediaan equivalent inkomen, zijnde de zogenaamde 'Europese' armoedegrens.

globaal een stuk hoger bij het ECHP en de SILC dan bij het SEP. Deze wijziging in armoedecijfers mag echter niet zomaar geïnterpreteerd worden als een stijging van de armoede, aangezien de manier van bevragen ernstig verschilt tussen de enquêtes. Figuur 2 toont dezelfde armoedecijfers, maar nu wordt er telkens het 95%-betrouwbaarheidsinterval weergegeven. Hierdoor is het eenvoudiger om na te gaan in welke mate wijzigingen in de inkomensarmoede kunnen toegewezen worden aan steekproeffluctuaties. Wanneer we focussen op de SEP-jaren, zien we een (niet-significante) stijging van de inkomensarmoede tussen 1988 (8,98%) en 1997 (10,96%). De cijfers voor het ECHP vertonen dan weer een grillig verloop met een significante afname van armoede tussen 1993 en 1998, waarna de inkomensarmoede weer lijkt toe te nemen tussen 1998 en 2000. De cijfers voor het SEP en ECHP spreken elkaar dus tegen. Terwijl het SEP gewag maakt van een stijgende armoede, lijkt de ECHP te wijzen in de richting van dalende armoede. Het is echter zo dat de ECHP-golven mogelijk te kampen hebben met meetfouten: in de eerste ECHP-golven zijn er immers een groot aantal huishoudens met een extreem laag inkomen (Van Hoorebeeck, Van den Bosch, Van Dam en Cantillon, 2003). Het lijkt erop dat Eurostat, door een betere inkomensmeting en/of imputatiemethode, er beter in slaagt om deze meetfouten bij latere golven te beperken. In de volgende ECHP-golven daalt het aantal huishoudens met een heel laag inkomen dan ook sterk. De resultaten voor de SILC wijzen ten slotte op een opvallende stabiliteit.

Figuur 2. Evolutie van de inkomensarmoede (met 95%-betrouwbaarheidsinterval), 1985-2007.

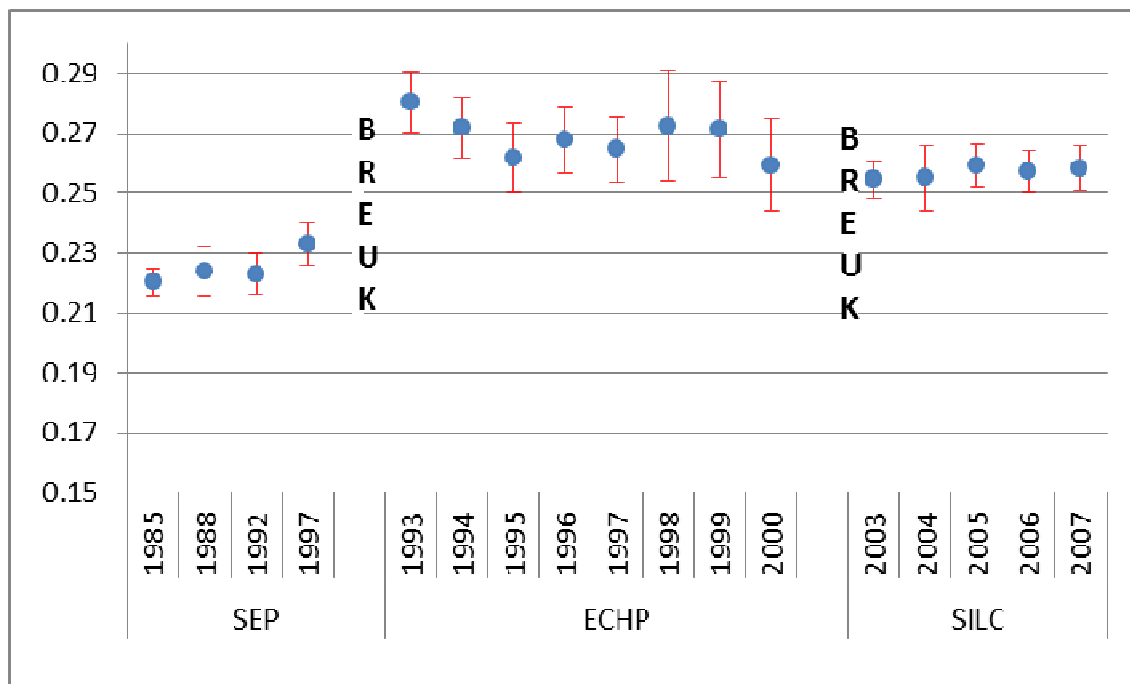

Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

De evolutie van de inkomensongelijkheid is grotendeels gelijklopend met het verloop van de inkomensarmoede. Doorheen de SEP-jaren zijn we lichte stijging van de inkomensongelijkheid. De ECHP-jaren vertonen een grillig patroon, terwijl de SILC gekenmerkt wordt door stabiliteit. Deze trend wordt gevonden onafhankelijk van de gebruikte

indicator voor inkomensongelijkheid.⁷ Figuur 3 toont de evolutie van de gini-coëfficiënt op basis van het equivalent inkomen tussen de jaren 1985-2007. Opnieuw worden de 95%-betrouwbaarheidsintervallen weergegeven. Tussen 1985 en 1997 zien we doorheen de SEPGolven een lichte, significante stijging van de ongelijkheid. Bij de ECHP-jaargangen zien we vervolgens eerst een daling van de ongelijkheid (niet statistisch significant), waarna er een grillig verloop volgt. De SILC-gegevens vertonen, net als voor de armoedecijfers, een opvallende stabiliteit.

Figuur 3. Evolutie van de gini-coëfficiënt op basis van het equivalent inkomen (met 95%-betrouwbaarheidsinterval), 1985-2007.

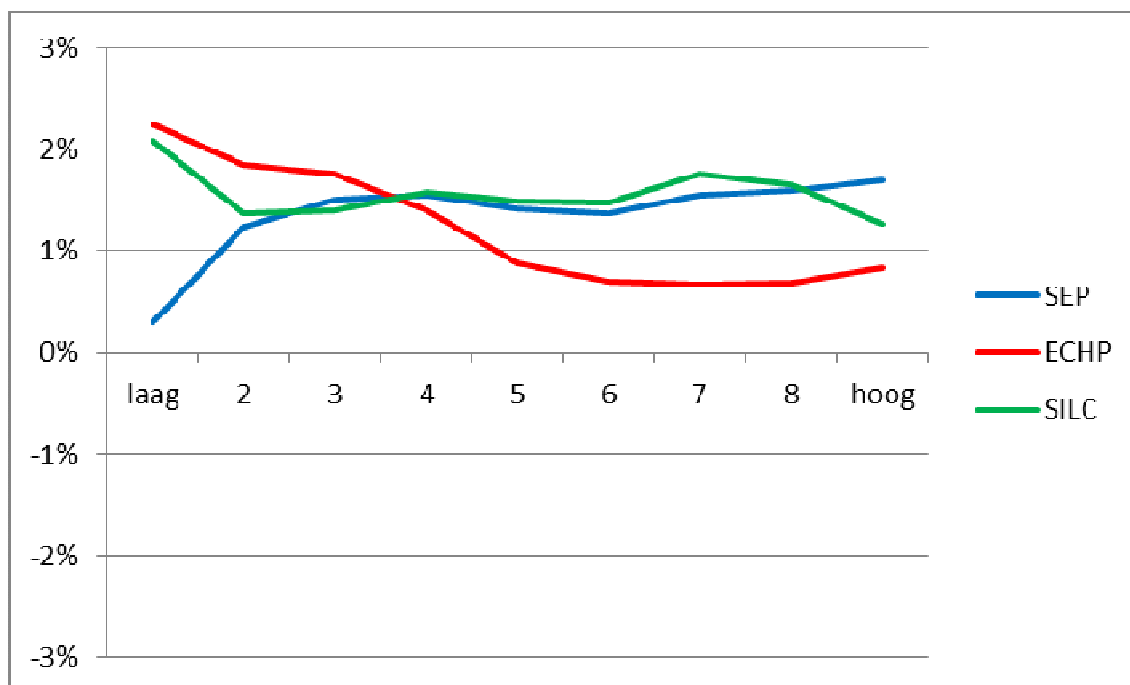
Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

De tot nu beschouwde ongelijkheidsmaten proberen de inkomensongelijkheid te ‘vatten’ door deze uit te drukken in één enkel cijfer. Op die manier krijgen we slechts een beperkt beeld over hoe de groei verdeeld is over de volledige inkomensverdeling. Groeivoeten kunnen in die optiek een nuttig aanvulling bieden, aangezien deze informatie verschaffen over de inkomensgroei op verschillende plaatsen in de inkomensverdeling. Figuur 4 geeft een overzicht van jaarlijkse groeivoeten van het equivalent inkomen voor elk inkomensdeciel tussen 1985 en 2007.⁸

⁷ De meest gebruikte indicator voor inkomensongelijkheid is de gini-coëfficiënt. Deze varieert tussen 0 (volledige gelijkheid) en 1 (één persoon bezit al het inkomen). De gini-coëfficiënt heeft als nadeel dat deze vooral beïnvloed wordt door verschuivingen in het midden van de inkomensverdeling. Om die reden wordt vaak ook de Theil-coëfficiënt als indicator gebruikt, die een groter gewicht toekent aan de laagste inkomensdecieën. De maten D9/D1 en D9/D5 zijn dan weer decielratio's en hebben als voornaamste voordeel dat deze onafhankelijk zijn van de 'staarten' in de inkomensverdeling.

⁸ Voor elke survey wordt de hoogte van het x-de deciel vergeleken met de hoogte van het x-de deciel in het voorgaande jaar. Het verschil wordt uitgedrukt in een procentuele groei. De groeivoet van het x-de deciel krijgt men ten slotte door het gemiddelde te nemen van deze procentuele groeipercentages.

Figuur 4. Jaarlijkse groeivoeten van het equivalent inkomen, 1985-2007.

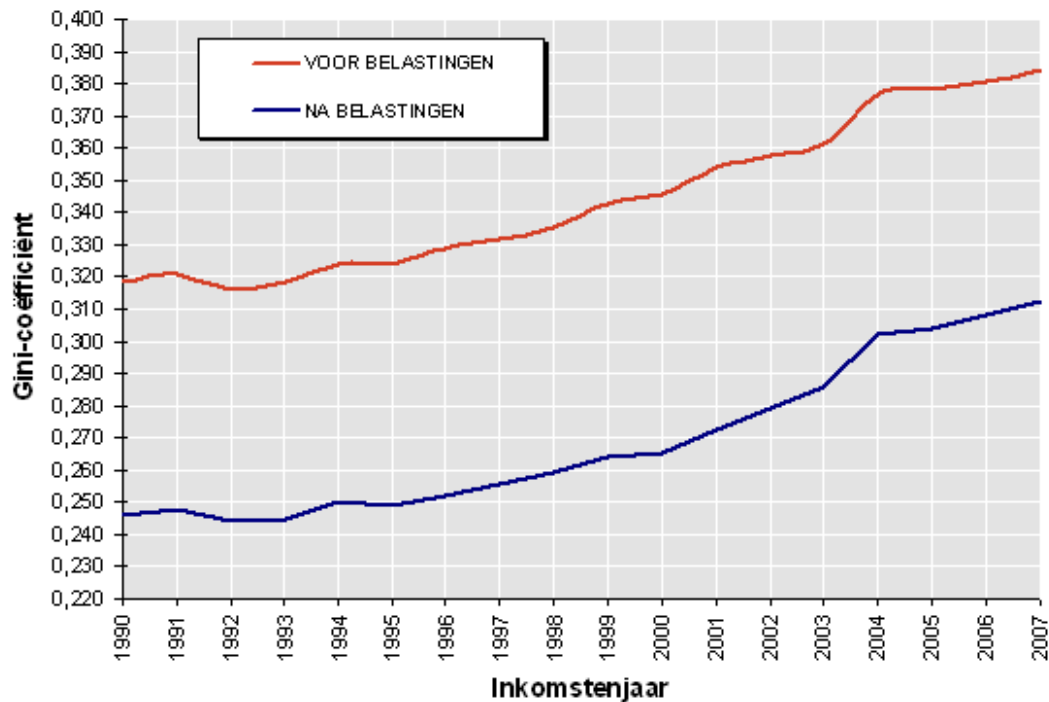
Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

In bovenstaande figuur tonen we de jaarlijkse gemiddelde groeivoeten van de decielgrenzen per enquête. Dat laat ons toe te bepalen in welk deel van de inkomensverdeling de groei geconcentreerd zit. Om over reële groeicijfers te beschikken, werden alle inkomens omgezet in prijzen van 2007 met behulp van de consumentenprijsindex. In het algemeen vinden we weinig variatie tussen de decielen wat betreft de reële groei. Voor alle enquêtes en alle decielen vinden we een gemiddelde jaarlijkse groei terug tussen de 0,6 en 2,2%. Als we de ECHP buiten beschouwing laten, schuiven de minimum- en maximumgroei nog dichter naar elkaar toe. Het SEP wordt gekenmerkt door een reële groei van de hogere decielen die sterker is dan de groei van de lagere decielen. Het omgekeerde vindt plaats in de periode van de ECHP. Beide enquêtes geven dus voor een overlappende periode contrasterende trends aan. De laatste periode (SILC) wordt gekenmerkt door een relatief stabiele groei over de decielen.

Evolutie van de inkomensongelijkheid op basis van de Belgische fiscale statistieken

Naast gegevens uit huishoudenquêtes kunnen ook zogenaamde ‘administratieve data’ gebruikt worden. We hebben geen toegang tot de fiscale statistieken zelf, maar de FOD Economie publiceert op geregelde tijdstippen statistieken over de hoogte en verdeling van de fiscale inkomens in België. Figuur 5 geeft de evolutie van de gini-coëfficiënt weer op basis van de fiscale inkomens.

Figuur 5. Evolutie van de inkomensongelijkheid (gini-coëfficiënt) op basis van fiscale statistieken, 1985-2007.

Bron: Nationaal Instituut voor Statistiek (NIS)

Deze resultaten suggereren een vrij sterke toename van de ongelijkheid tussen het midden van de jaren '90 en de jaren 2000. Een dergelijke, uitgesproken trend wordt echter niet bevestigd door de huishoudenquêtes (zie supra). We stellen bijgevolg dat de bovenstaande evolutie sterk moet worden genuanceerd, al is verder onderzoek noodzakelijk. De uitgesproken stijging kan immers veroorzaakt zijn door een aantal methodologische problemen waar fiscale statistieken mee kampen. Allereerst is niet iedereen belastingsplichtig. Gedurende de laatste twee decennia was er een sterke fluctuatie in het aantal belastingaangiften. Recent onderzoek suggereert dat er hierdoor een forse toename was het aantal nulaangiften (Defeyt, 2010). Daarnaast zijn fiscale huishoudens niet altijd gelijk aan feitelijk huishoudens. Inwonende werkende kinderen, bijvoorbeeld, worden zo door de fiscus aanzien als afzonderlijke fiscale huishoudens.

3. Evolutie van de lonen en de loonongelijkheid

In dit onderdeel wordt gekeken naar de evolutie van de lonen en de loonongelijkheid. Een belangrijk onderscheid tussen inkomens- en loonongelijkheid is het analyseniveau: lonen handelen over het individuele niveau, terwijl inkomensongelijkheid – traditioneel – gemeten wordt op huishoudniveau. De relatie tussen huishoudinkomens en lonen is vrij complex, maar lonen maken alleszins een groot deel uit van het beschikbaar inkomen (OESO, 2008; Atkinson, 2003). Lonen weerspiegelen de individuele arbeidsmarktpositie, terwijl inkomensongelijkheid ook beïnvloed wordt door de gezinssamenstelling. Hierdoor worden inkomens- en loonongelijkheid vaak apart geanalyseerd. We kijken hier naar het netto maandloon van voltijdse werknemers⁹, aangezien enerzijds het inkomen van zelfstandigen vaak ondergerapporteerd wordt en anderzijds deeltijdse werknemers de inkomensverdeling sterk beïnvloeden door het kleiner aantal gewerkte uren.¹⁰

Tabel 3. Evolutie netto maandlonen en loonongelijkheid voltijdse werknemers, 1985-2007.

	Gemiddelde	Mediaan	Gini	Theil	D9/D5	D5/D1	N
SEP							
1985	1425	1281	0,187	0,065	1,636	1,375	4261
1988	1437	1305	0,185	0,060	1,571	1,346	2399
1992	1498	1369	0,187	0,060	1,570	1,380	2881
1997	1538	1419	0,176	0,057	1,474	1,357	2984
ECHP*							
1993	1829	1697	0,211	0,081	1,580	1,511	2421
1994	1800	1650	0,208	0,079	1,595	1,489	2245
1995	1782	1632	0,206	0,077	1,582	1,463	2184
1996	1823	1677	0,203	0,076	1,557	1,467	2077
1997	1814	1668	0,216	0,085	1,620	1,509	1962
1998	1870	1684	0,224	0,098	1,633	1,504	1859
1999	1874	1724	0,207	0,078	1,610	1,467	1795
2000	1874	1718	0,211	0,078	1,627	1,499	1664
SILC*							
2003	1980	1792	0,204	0,080	1,590	1,425	3022
2004	1958	1788	0,197	0,074	1,572	1,411	3095
2005	1974	1779	0,193	0,072	1,563	1,370	3443
2006	1985	1812	0,189	0,069	1,534	1,369	3631
2007	1952	1787	0,198	0,077	1,539	1,402	3692

Noot: bedragen uitgedrukt in prijzen (euro) van 2007, * gebaseerd op jaarlijkse arbeidsinkomsten, herrekend naar maandelijks loon, rekening houdend met het aantal gewerkte maanden

Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

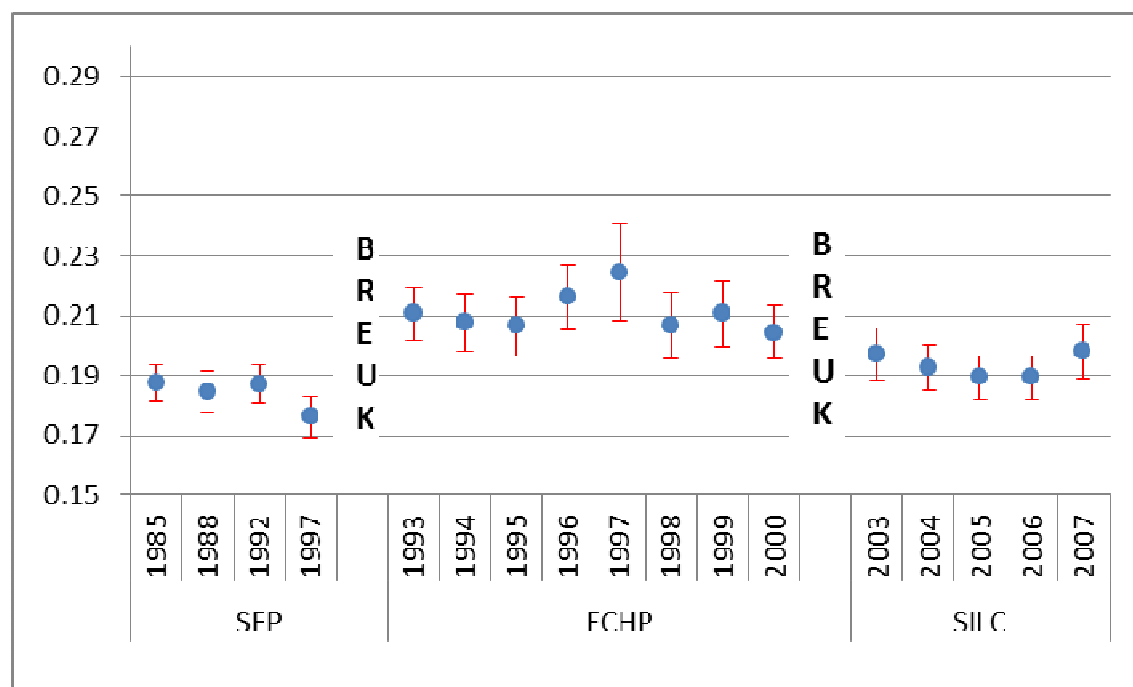
⁹ Voltijdse werknemers zijn gedefinieerd in SEP als individuen die meer dan 29 uur per week werken; in ECHP als mensen die meer dan 29 uur per week werken en zelf aangeven dat dit voltijds werk is; in SILC als iemand die zelf aangeeft gedurende elke maand van het voorgaande jaar voltijds te werken.

¹⁰ Zie bijlage 2 voor een evolutie van de loonongelijkheid, wanneer alle werknemers – ook deeltijds werkenden – worden meegerekend.

Doorheen zowel de SEP- als de ECHP-golven stellen we vast dat het arbeidsinkomen is toegenomen. De SILC-golven vormen hierbij een uitzondering, aangezien de hoogte van het gemiddeld loon niet steeg tussen 2003 en 2007 (er vond zelfs een kleine daling plaats). Er wordt ook een opmerkelijk hoger niveau gevonden van gemiddelde arbeidsinkomsten in de ECHP, wanneer vergeleken wordt met de SEP. Het is echter belangrijk om op te merken dat de arbeidsinkomsten op een andere manier werden bevraagd. Voor de SEP-golven wordt er immers geen rekening gehouden met het vakantiegeld en de eindejaarspremie.

Wanneer wij kijken naar de evolutie van de loonongelijkheid, geven de verschillende enquêtes (zeker voor de jaren '90) een tegenstrijdige beeld. Op basis van SEP-data vertoont de gini-coëfficiënt een dalende trend tussen 1992 en 1997, terwijl ECHP een lichte stijging weergeeft tussen 1993 en 1998. Over het algemeen is er echter wel een opvallende stabiliteit waar te nemen met betrekking tot de loonongelijkheid bij voltijdse werknemers. Figuur 6 geeft de evolutie van gini-coëfficiënt met betrouwbaarheidsinterval weer. Voor geen enkele enquête blijkt een significante stijging of daling van de loonongelijkheid te hebben plaatsgevonden. Grosso modo bleef de Belgische loonsverdeling stabiel.

Figuur 6. Evolutie van de loonongelijkheid (gini-coëfficiënt) voor voltijdse werknemers, 1985-2007.

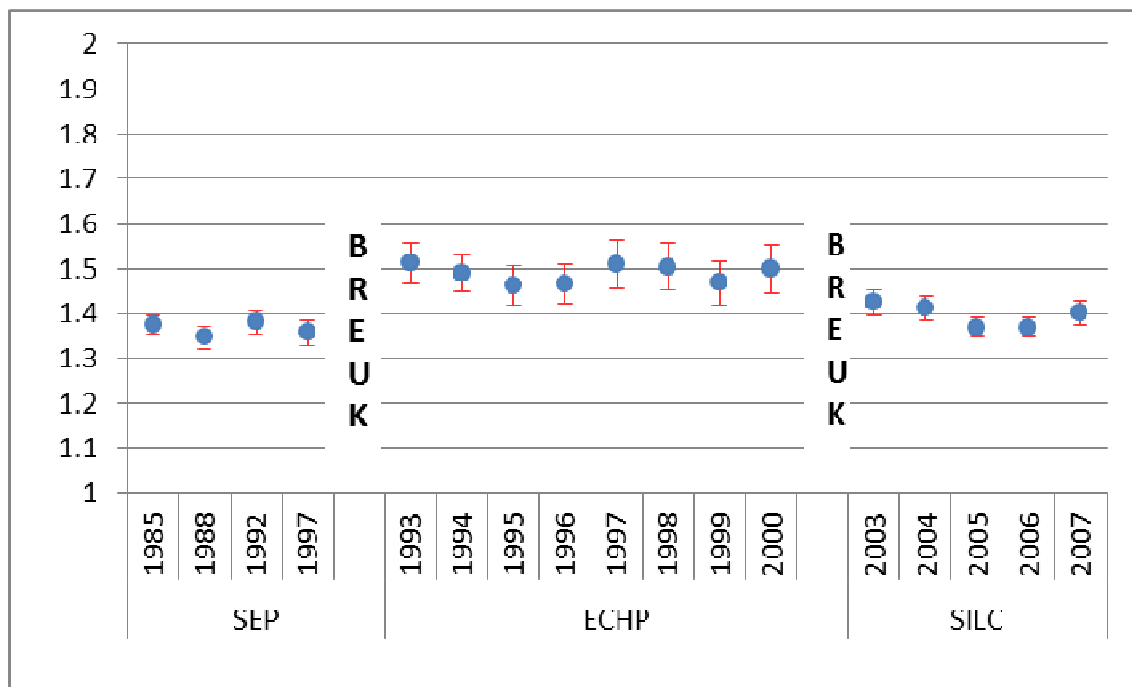
Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

De figuren 7 en 8 geven vervolgens een meer gedetailleerd beeld van de loonverdeling, aangezien ze respectievelijk naar het onderste (D5/D1) en het bovenste (D9/D5) deel van de verdeling kijken.¹¹ Het SEP bevestigt het stabiele patroon enkel voor de onderkant van de inkomensverdeling (zie figuur 6). In de bovenste helft zien we een daling van de ongelijkheid

¹¹ Soms wordt dit ook de linker- (D5/D1) en rechterongelijkheid (D9/D5) genoemd. D5/D1 staat voor de verhouding van de mediaan (5^e deciel) tot het eerste deciel, terwijl D9/D5 de relatie weergeeft tussen het 9^e deciel en de mediaan. Deze ratio's geven de "afstand" weer tussen twee groepen in de verdeling. Een voordeel van deze maatstaven is dat ze niet beïnvloed worden door extremen aan de uiteindes van de verdeling.

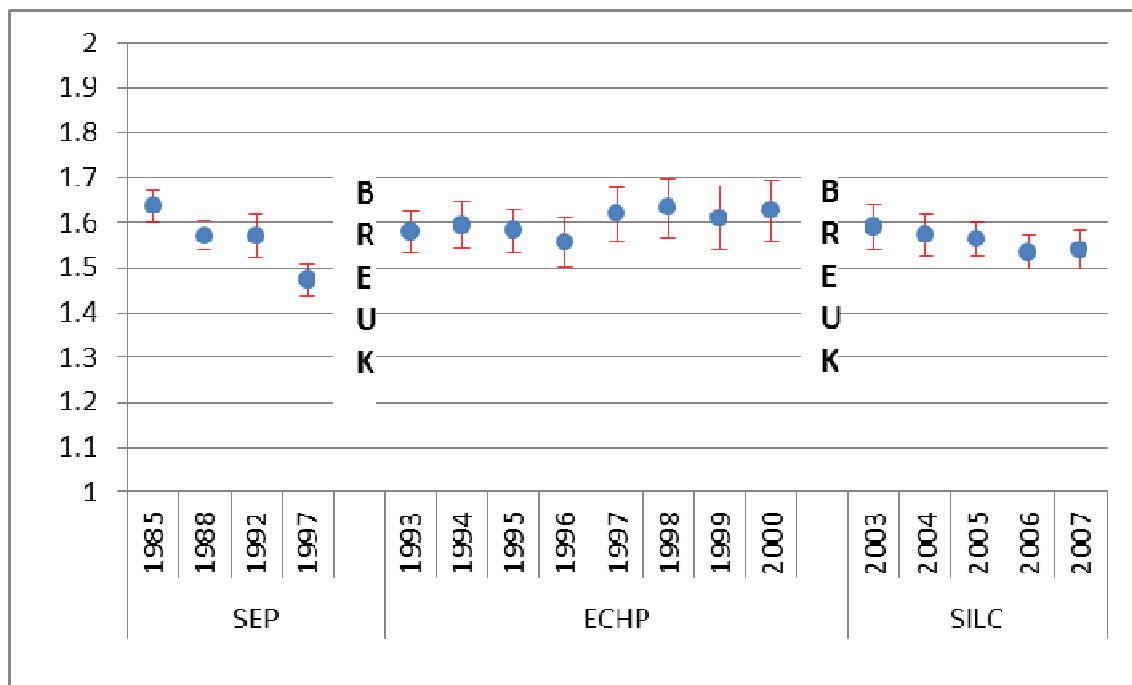
tussen 1985 en 1997. De ECHP geeft vervolgens voor zowel de onder- als de bovenste zijde een stabiel patroon weer. De SILC-data bevestigen ten slotte het beeld van relatieve stabiliteit.

Figuur 7. Evolutie van de D5/D1-ratio voor voltijdse werknemers, 1985-2007.

Bron: eigen berekening SEP, ECHP en SILC.

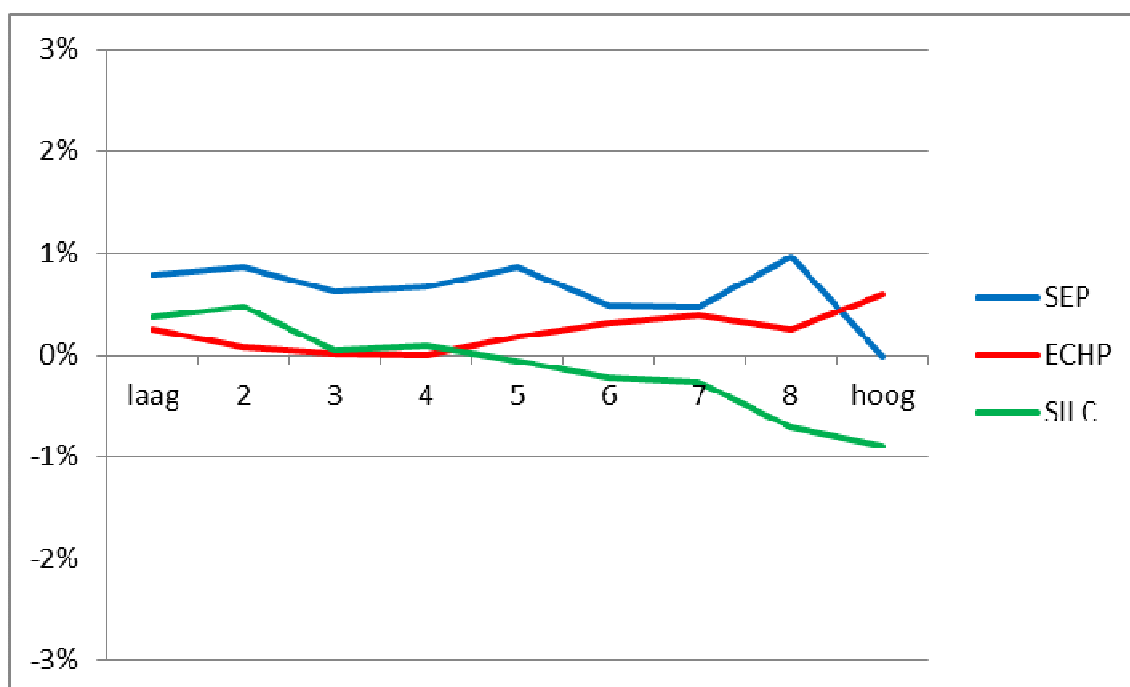
Figuur 8. Evolutie van de D9/D5-ratio voor voltijdse werknemers, 1985-2007.

Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

Figuur 9 geeft ten slotte de gemiddeld jaarlijkse groeivoeten van de decielgrenzen weer. Net als bij figuur 3, pogen we zo een beeld te krijgen hoe de groei verdeeld zit over de volledige inkomensverdeling. De gemiddelde jaarlijkse groeivoeten tussen 1985 en 1997 blijken voor alle decielen relatief gelijk te lopen tussen de 0,5% en 1%, met uitzondering van het negende deciel waar een stijging noch daling is waar te nemen. Doorheen de ECHP blijken voornamelijk de lonen van de hoogste decielen te zijn toegenomen, terwijl de laagste decielen gekenmerkt werden door relatieve stabiliteit. In de meer recente periode zien we dat de loonevolutie voor alle decielen dicht bij een nulgroei zit, met zelfs negatieve groei in de hoogste decielen.

Figuur 9. Gemiddelde jaarlijkse groeivoeten voor de lonen van voltijdse werknemers, 1985-2007.

Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

Globaal genomen stellen we een relatieve stabiliteit vast voor wat betreft de loonongelijkheid bij voltijdse werknemers in België. Wanneer alle werknemers worden weerhouden – dus ook de deeltijds werkenden – dan nemen we grosso modo een gelijkaardige evolutie waar (zie bijlage 2).¹² De waargenomen trend komt dus niet overeen met de algemene tendens naar grotere loonongelijkheid bij voltijdse werknemers in de OESO-landen (OESO, 2008). Desalniettemin moeten we opmerken dat deze stabiliteit heel wat verandering kan maskeren. Mogelijk hebben er verschuivingen plaatsgevonden in de compositie van de loonongelijkheid – in termen van geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, beroep en/of sector (cfr. Dumont, 2008; Plasman e.a., 2008).

¹² We moeten wel opmerkingen dat doorheen de SEP-golven een stijgende trend weernemen (zie bijlage 2).

4. Evolutie van de uitkeringen

Een tweede belangrijke bron van inkomsten voor gezinnen zijn de vervangingsuitkeringen. In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de evolutie van de hoogte van de gemiddelde uitkeringen (werkloosheid, ziekte en invaliditeit, wettelijke pensioenen). De bedragen worden telkens uitgedrukt in euro en zijn herrekend naar prijzen van 2007 volgens de consumptieprijsindex. In de tweede kolom wordt de mediaanratio weergegeven. Dit is de verhouding van de mediane uitkering t.o.v. het mediane arbeidsloon. Bij de interpretatie van deze mediaanratio's moet één belangrijke kanttekening worden geplaatst. Deze maat dient vooral om de verdeling van de uitkeringen te vergelijken met de verdeling van de arbeidsinkomsten. Aldus mag deze indicator niet geïnterpreteerd worden als een individuele of gemiddelde vervangingsratio's.

Tabel 4. Evolutie gemiddelde uitkeringen en mediaanratio's, 1985-2007.

	Werkloosheid		Ziekte/invaliditeit		Wettelijk pensioen	
	Gemiddelde*	Mediaanratio	Gemiddelde*	Mediaanratio	Gemiddelde	Mediaanratio
SEP						
1985	599	42,42%	732	59,39%	943	69,70%
1988	553	36,62%	720	53,52%	970	70,42%
1992	501	26,19%	666	47,70%	1014	71,43%
1997	577	35,79%	751	52,42%	1054	73,68%
ECHP**						
1993	677	37,97%	984	56,96%	1400	71,20%
1994	665	36,31%	1054	61,15%	1193	68,79%
1995	645	38,10%	1001	53,33%	1153	67,81%
1996	692	38,01%	1140	50,68%	1180	66,98%
1997	653	35,82%	1068	57,31%	1216	70,67%
1998	642	35,35%	1046	57,97%	1207	70,69%
1999	677	37,52%	1013	52,87%	1198	68,21%
2000	705	42,80%	987	54,15%	1216	68,81%
SILC**						
2003	781	45,52%	956	51,10%	1152	60,69%
2004	764	44,69%	899	49,34%	1160	60,83%
2005	799	45,44%	913	49,22%	1182	62,45%
2006	743	42,33%	941	48,13%	1206	61,77%
2007	797	44,08%	951	50,35%	1192	62,88%

Noot: bedragen uitgedrukt in prijzen (euro) van 2007, * Gemiddelde in de bevolking (18-79 jaar), ** Inkomens per jaar (herrekend naar maandelijkse inkomsten), Mediaanratio = mediane uitkering / mediaan arbeidsloon (voor individuen tussen 18 en 79 jaar oud).

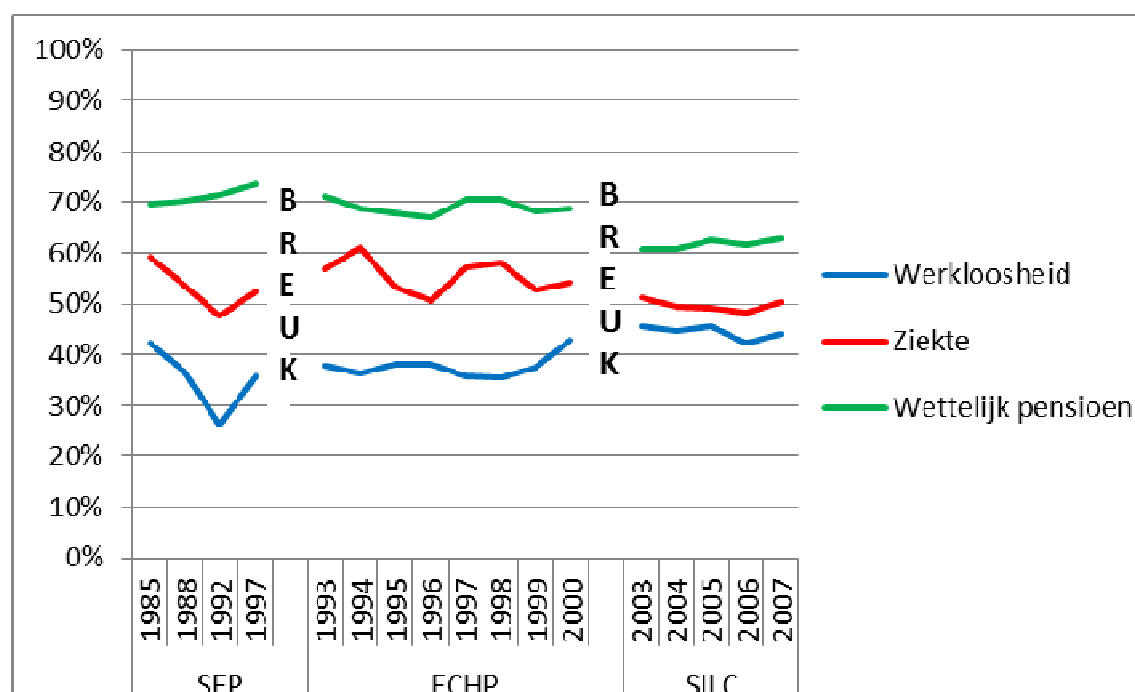
Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

Wat de hoogte van de gemiddelde werkloosheidsuitkering betreft, zien we een grillig verloop doorheen de SEP-golven. De gemiddelde hoogte neemt eerst af van 1985 tot 1992, om vervolgens weer toe te nemen. Deze evolutie wordt mogelijks verklaard door veranderingen in de compositie van de werkloosheid in België. Een dalende vervangingsratio doorheen de jaren '90, zoals blijkt uit microsimulaties uitgevoerd aan het CSB (Cantillon, Marx, De Maesschalck, 2003; Cantillon, Van Mechelen, Marx, Van den Bosch, 2004), wordt echter niet waargenomen. Beide bevindingen zijn echter niet noodzakelijk in tegenspraak met elkaar,

aangezien de bovenstaande gegevens ook beïnvloed worden door compositie-effecten. Doorheen de ECHP- en SILC-golven blijven de gemiddelde uitkeringen min of meer op een constant niveau. De gemiddelde hoogte van de uitkeringen ligt wel hoger dan deze waargenomen in de SEP-golven.

De hoogte van de gemiddelde ziekte-uitkering vertoont een relatief gelijkaardig verloop doorheen de SEP-jaren, met een daling tussen 1985 en 1992 gevolgd door een stijging tussen 1992 en 1997. Het ECHP en de SILC vertonen een opvallende stabiliteit voor deze indicator. Wanneer we ten slotte de wettelijke pensioenen onder de loep nemen, zien we eerst en vooral een gestage stijging doorheen het SEP. De ECHP- en SILC-golven laten zich opnieuw kenmerken door relatieve stabiliteit.

Figuur 10. Evolutie van de mediaanratio's voor de verschillende vervangingsuitkeringen, 1985-2007.

Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

Figuur 10 biedt een overzicht van de mediaanratio's voor de verschillende vervangingsuitkeringen (werkloosheid, ziekte en wettelijke pensioenen). Voor de werkloosheidsuitkering zien we eerst en vooral een (scherp) dalende trend tussen 1985 en 1992, om vervolgens weer toe te nemen tussen 1992 en 1997. Doorheen de ECHP-golven blijft de mediaanratio min of meer constant, met een licht stijgende trend aan het einde van de jaren 1990. De SILC-jaren wijzen vervolgens op stabiliteit. De ziekte-uitkeringen en pensioenen vertonen ten slotte een meer stabiel patroon doorheen de verschillende enquêtejaren. In de bijlage 3 worden nog andere percentielratio's (p25 en p75) weergegeven. Deze geven een indicatie over hoe de verdeling van de vervangingsinkomens zich verhoudt tot de verdeling van de arbeidsinkomens.

5. Samenvatting en besluit

In het maatschappelijk debat heerst er enige verwarring over de evolutie van de Belgische inkomensongelijkheid en -armoede. De berichtgeving hierover is enigszins tegenstrijdig en varieert van een licht dalende ongelijkheid tot een scherpe stijging. Een deel van de verklaring kan gevonden worden in het gebruik van verschillende databronnen: fiscale data versus gegevens afkomstig uit houshoudenquêtes. In dit CSB-bericht hebben we geprobeerd om langetermijntrends aan het licht te brengen door gebruik te maken van beschikbare enquêtegegevens voor België. Surveydata hebben immers als groot voordeel dat we op die manier een meer correct beeld krijgen van de reële, sociologische samenstelling van huishoudens. Daarnaast hebben fiscale data te kampen met diverse methodologische beperkingen, waaronder het feit dat het fiscale inkomen onderhevig is wijzigingen van de fiscale wetgeving. Ten geleide moeten we ook opmerken dat dit CSB-bericht als hoofdbedoeling heeft om evoluties longitudinaal en descriptief in kaart te brengen. Diepgaande analyses over de oorzaken van deze trends vallen buiten het bestek van deze bijdrage.

Grosso modo wijzen onze data in de richting van een relatieve stabiliteit. Onder geen beding vinden we indicaties voor een scherpe stijging van de ongelijkheid in de loop van de jaren '90, zoals blijkt uit de fiscale data. Daarnaast vinden ook optimistische verklaringen, als zou de ongelijkheid zijn afgenomen, geen ondersteuning. De enige trend die kan waargenomen worden, is een lichte stijging van de inkomensongelijkheid tussen 1992 en 1997. De cijfers over de inkomensarmoede in België lopen min of meer parallel.¹³ Behoudens een stijging van de armoede tussen 1988 en 1997, wijzen meer recente cijfers op een stabiele trend.

Toch is het van belang om twee belangrijke kanttekeningen te maken. Allereerst kan ogenschijnlijke stabiliteit heel wat veranderingen maskeren. Het is niet omdat de globale inkomensverdeling min of meer stabiel blijft dat er geen verschuivingen hebben plaatsgevonden (bijv. tussen groepen in de inkomensverdeling). Mogelijk zijn er veranderingen opgetreden in de compositie van de loonongelijkheid, zowel in termen van geslacht, leeftijd, opleidingsniveau als sector (Dumont, 2008; Plasman e.a., 2008). Een gelijkaardige opmerking kan gemaakt worden over de evolutie van de uitkeringen. Uit onze gegevens mag niet geconcludeerd worden dat de vervangingsratio's voor alle uitkeringstrekkers stabiel zouden zijn gebleven. Eerder onderzoek aan het Centrum voor sociaal beleid Herman Deleeck heeft immers uitgewezen dat de uitkeringen voor een aantal gezinstypes sterk zijn geërodeerd gedurende de beschouwde periode (Cantillon, Marx & De Maesschalck, 2003). Het verschil tussen beide wordt waarschijnlijk verklaard door de veranderde compositie van de werkloze bevolking. Een tweede essentiële opmerking is het feit dat we niet alle aspecten van inkomensongelijkheid vatten in deze bijdrage. Zoals eerder vermeld, weten we weinig over inkomsten uit vermogen in België. Hierdoor kan de inkomensongelijkheid mogelijk worden onderschat. Daarnaast laten de data ons niet toe uitspraken te doen over de hoogte en de evolutie van zogenaamde 'toplonen'. Traditioneel wordt hiervoor een beroep gedaan op fiscale gegevens (zie Leigh, 2008).

¹³ Voor de duidelijkheid: we spreken hier telkens over de relatieve, Europese armoede-indicator (armoedegrens = 60% van het mediane inkomen).

Bibliografie

- Atkinson, T. (2003). *Income Inequality in OECD Countries: Data and Explanations*. CESifo Working Paper No. 881.
- Cantillon, B., De Lathouwer, L., Marx, I., Van Dam, R., Van den Bosch, K. (1999). *Sociale indicatoren 1976-1997*. CSB-bericht. Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid.
- Cantillon, B., Marx, I., De Maesschalck, V. (2003). *De bodem van de welvaartsstaat van 1970 tot nu, en daarna*. CSB-bericht. Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck.
- Cantillon, B., Marx, I., Proost, D., Van Dam, R. (1994). Sociale indicatoren 1985-1992. In *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, nr. 2.
- Cantillon, B., Van Mechelen, N. (2004). *De bodembescherming in 15 Europese landen in de periode 1992-2001*. CSB-bericht. Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck.
- Defeyt, P. (2010). *Evolution de l'inégalité de revenu avant et après impôts en Belgique: un commentaire critique des résultats publiés par l'INS*. Ottignies: Institut pour un Développement Durable.
- Deleeck, H., Berghman, J., Van Heddeghem, P., Verreycken, L. (1980). *De sociale zekerheid tussen droom en daad. Theorie, onderzoek, beleid*. Antwerpen/Deventer: Van Loghum Slaterus.
- Deleeck, H., Cantillon, B., De Lathouwer, L., Van den Bosch, K. (1991). Sociale Indicatoren van de sociale zekerheid. In *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, nr. 10-12.
- Deleeck, H., Cantillon, B., De Lathouwer, L., Van den Bosch, K., Wyns, M., (1986). Indicatoren van de sociale zekerheid 1976-1985 (globale resultaten). In *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, bijlage bij nr. 4-5.
- Dumont, M. (2008). *Wages and Employment by Level and Occupation in Belgium*. Federal Planning Bureau Working Paper 22-08. Brussels: Federal Planning Bureau.
- Eurostat (2005), *The Continuity of Indicators during the Transition between ECHP and EU-SILC*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Goedemé, T. (2010). *The Standard Error of Estimates Based on EU-SILC. An Exploration through the Europe 2020 Poverty Indicators*. CSB Working Paper 10/09. Antwerp: Herman Deleeck Centre for Social Policy.
- Leigh, A. (2009). Top Incomes. In Salverda, W., Nolan, B. en Smeeding, T. (eds.). *Oxford Handbook of Economic Inequality*. Oxford: Oxford University Press, p.150-174.
- Meulemans, B., Marannes, F. (1993). La repartition des revenus du patrimoine: une étude socio-économique des ménages belges en 1988. In *Cahiers Economiques de Bruxelles*, 137.
- OECD (2008). *Growing Unequal? Income Distribution and Poverty in OECD Countries*. Paris: OECD.
- Plasman, R., Rusinek, M., Rycx, F. & Tojerow, I. (2008). *Loonstructuur in België. Rapport in opdracht van het ABVV*. Brussel: ULB.
- Van Hoorebeeck, B., Van den Bosch, K., Van Dam, R., Cantillon, B. (2003). *Sociale indicatoren en ECHP-data. Is de armoede nu hoog maar dalend of laag maar stijgend?*. CSB-bericht. Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck.

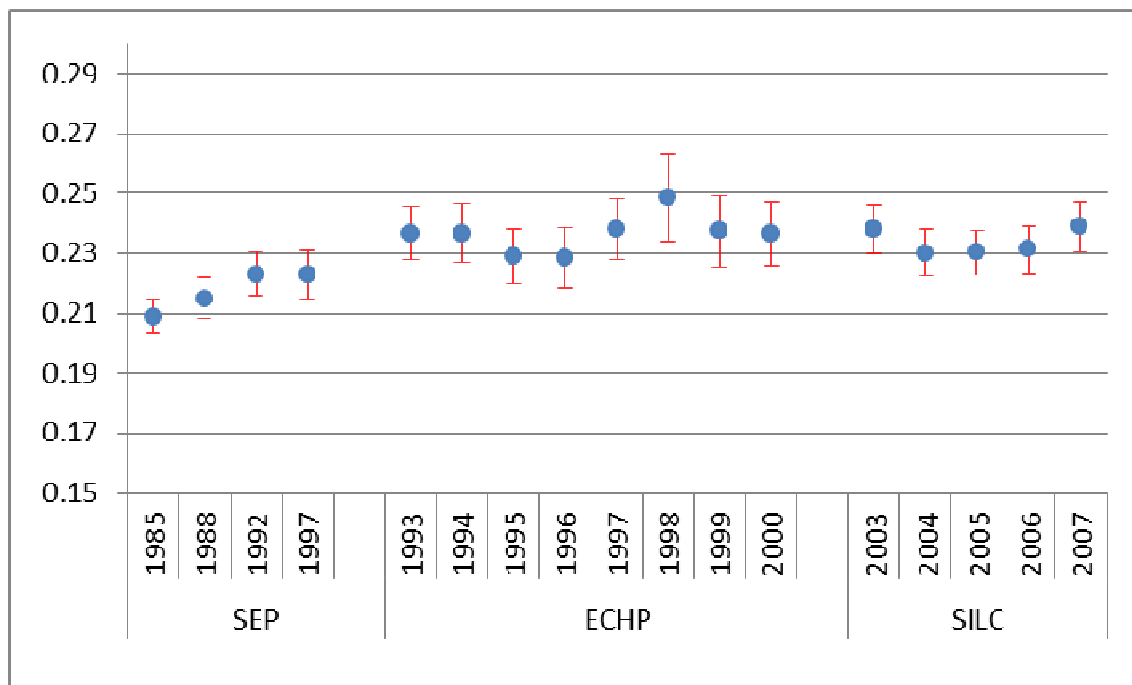
Bijlagen

Bijlage 1. Aantal cases die wegvallen door het opleggen van inkomensgrenzen (0,1*mediaan en 10*mediaan).

	N	Weggelaten respondenten	% N
SEP			
1985	18261	63	0.00%
1988	11069	70	0.00%
1992	10697	73	-0.70%
1997	12184	76	-0.60%
ECHP			
1993	8894	255	-2.90%
1994	8616	223	-2.60%
1995	8225	173	-2.10%
1996	7743	173	-2.20%
1997	7276	132	-1.80%
1998	6834	136	-2.00%
1999	6455	105	-1.60%
2000	5829	156	-2.70%
SILC			
2003	12781	190	-1.50%
2004	12657	100	-0.80%
2005	14169	160	-1.10%
2006	15322	171	-1.10%
2007	14911	197	-1.30%

N = steekproefomvang; de jaartallen verwijzen naar het inkomensjaar.

Bijlage 2. Evolutie van de gini-coëfficiënt voor de lonen van alle werknemers, 1985-2007.

Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC.

Bijlage 3. Evolutie van de percentielratio's (p25, p50, p75) voor de vervangingsuitkeringen, 1985-2007.

	Werkloosheidsuitkering			Ziekte/invaliditeit-uitkering			Wettelijk pensioen		
	Ratio 25%	Ratio 50%	Ratio 75%	Ratio 25%	Ratio 50%	Ratio 75%	Ratio 25%	Ratio 50%	Ratio 75%
SEP									
1985	35,00%	42,42%	47,85%	35,71%	59,39%	59,81%	60,71%	69,70%	71,77%
1988	30,00%	36,62%	51,76%	40,00%	53,52%	58,82%	58,33%	70,42%	76,47%
1992	25,71%	26,19%	44,23%	28,57%	47,70%	53,85%	59,66%	71,43%	73,08%
1997	27,50%	35,79%	49,15%	37,51%	52,42%	55,93%	65,00%	73,68%	74,58%
ECHP									
1993	27,14%	37,97%	42,91%	49,03%	56,96%	54,80%	59,53%	71,20%	76,63%
1994	28,00%	36,31%	43,68%	54,12%	61,15%	58,61%	61,18%	68,79%	71,39%
1995	27,69%	38,10%	44,27%	50,76%	53,33%	54,20%	59,99%	67,81%	70,23%
1996	26,37%	38,01%	44,23%	48,35%	50,68%	58,06%	59,34%	66,98%	71,46%
1997	26,61%	35,82%	43,37%	51,00%	57,31%	57,83%	62,09%	70,67%	72,29%
1998	26,33%	35,35%	42,70%	54,41%	57,97%	64,06%	61,43%	70,69%	71,17%
1999	25,78%	37,52%	43,26%	47,04%	52,87%	58,60%	60,11%	68,21%	70,47%
2000	26,80%	42,80%	41,95%	51,55%	54,15%	54,86%	61,86%	68,81%	69,58%
SILC									
2003	33,39%	45,52%	41,46%	49,11%	51,10%	49,12%	54,52%	60,69%	64,99%
2004	35,99%	44,69%	41,94%	47,98%	49,34%	48,21%	54,63%	60,83%	65,57%
2005	35,93%	45,44%	42,77%	48,55%	49,22%	49,43%	57,57%	62,45%	66,53%
2006	31,02%	42,33%	41,38%	46,80%	48,13%	49,78%	58,54%	61,77%	67,22%
2007	32,07%	44,08%	42,43%	48,11%	50,35%	50,19%	60,13%	62,88%	67,85%

Noot: percentielratio vervangingsinkomen = x-percentiel uitkering / x-percentiel arbeidsinkomsten (18 tot 79 jaar oud), x = 25, 50 of 75-percentiel

Bron: eigen berekeningen SEP, ECHP en SILC